

VARGA NORBERT

KUNCZ ÖDÖN

(1884–1965)

I. Életrajz

A magánjog nemzetközileg is elismert professzora 1884. január 18-án született Aradon értelmiségi család gyermekeként.¹ Kuncz Ödön jogáshallgatói éveire a kolozsvári egyetemen a következőképp emlékezett vissza: emlékiratában azt olvashatjuk, hogy a római jog előadásokat Farkas Lajostól, a pandektajogot Kiss Mórtól hallgatta, míg a jogtörténetet Óvári Kelemen tanította. „Gyerekszemmel tudtam már gólyakoromban meglátni Farkasban az elvidékiesedett és önimádatba félészegült, egyébként azonban kivételes erejű és tehetséges tudóst; Kiss Mórban a zseniális, de a tudománnyal komolyan már nem törődő pozórt, Óvári Kelemenben pedig a civikus külsejű, sokat olvasó és kutató félszeg könyvmolyt.”² Az is kiderül visszaemlékezései alapján, hogy a másodévtől öt oktató professzorai (pl. Nagy Ernő, Werner Rezső, Klupathy Antal, Lukács Adolf, Haller Károly, Jancsó György, Vályi Sándor, Kolosváry Sándor) jelentős hatást gyakoroltak későbbi tudományos munkásságára. „Másodéves joghallgató koromban nekifogtam a jogtudomány művelésének is. Frieheisz Gyula kollégámmal együtt írtunk egy pályamunkát a *ius civile házasságjáról*.”³ A negyedik év volt számára a szigorlatozás éve. Napirendje kapcsán megjegyezte: „6-10-ig tanulás. 10-11 (1/2 12) tízóraizás irodai munka, aztán 1-ig tanulás; 1-3-ig ebéd és pihenés; 3-6-ig tanulás, 6-8-ig séta [...] szorgalmas kollégákkal, akik szintén szigorlatra készültek.”⁴ Az elszántságának és kitartásának meg is lett az eredménye. Jogtudományi tanulmányait királygyűrűs (*sub auspiciis regis*) jogtudományi és államtudományi doktorként fejezte be.⁵ Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter utazott a doktoravatásra a király képviselőjében.⁶

¹ Kuncz Ödön életét megismerhetjük az életéről szóló kéziratának kiadásából, amelyet Kuncz Magdolna rendezett sajtó alá. KUNCZ 2017.

² KUNCZ 2017, 29. p.

³ Uo. 32. p.

⁴ Uo. 44. p.

⁵ *Magyar Életrajzi Lexikon*. 1967, 1031–1032. pp. A jogi karon kitérítéssel végzettekről híradás: Budapesti Hírlap 1906. szeptember 02. 8. p. <https://dt.ogyk.hu/hu/component/k2/item/310-kuncz-odon> (Letöltés időpontja: 2020. március 20.)

⁶ Moldoványi Gergely rektor nyitotta meg az avatóünnepséget, ahol a dékán felolvasta a királyi leiratot, hogy Kuncz Ödön az „összes vizsgáit kitérítéssel tette le”. *Apponyi miniszter Kolozsváron*. Pesti Hírlap 1907.

Az egyetem elvégzését követően rövid ideig joggyakornokként, majd pedig aljegyzőként dolgozott a budapesti Kereskedelmi és Váltótörvényszéken 1907-től. Az ügyvédi vizsgát 1908-ban tette le.⁷ Németországi (Berlin, Drezda és Hamburg) tanulmányútját (1908–1909)⁸ követően főjegyzőként dolgozott 1909-től. A budapesti Királyi Ítéltáblán először joggyakornok volt 1907-től,⁹ a budapesti Királyi Kereskedelmi és Váltótörvényszékhez jegyzőnek nevezte ki az igazságügyminiszter,¹⁰ majd 1910-től kezdve tanácsjegyző volt három évig.¹¹ 1911-től az Igazságügyi Minisztérium Törvényelőkészítő Osztályára került fogalmazónak,¹² ahol alapvetően kereskedelmi joggal, hiteljoggal foglalkozott. *Kuncz* Ödönre bízták az ún. aranymérlegek tanulmányozását és erre vonatkozó rendelet előkészítését.¹³ Az *Új Nemzedék* című lapnak adott interjújában a következőt mondta: „[...] a nyár folyamán két hónapon át tanulmányoztam ezt a kérdést. Mostani utamnak az a célja, hogy megnézzem mi történt ezen a téren Németországban és a gyakorlati közgazdasági életben milyen tapasztalatokra jutottak az aranymérlegek tekintetében.”¹⁴

Több törvény előkészítésében is részt vett, hiszen nevéhez köthető a váltótörvényjavaslat indokolásának 1913/14-ben,¹⁵ a részvénytársaságokról szóló törvényjavaslatnak 1917-ben és a kereskedelmi törvény novellájának elkészítése 1921-ben,¹⁶ továbbá a korlátolt felelősségű és csendes társaságokról szóló törvényjavaslat megírása. Közreműködött a tisztességtelen versenyről szóló törvény kodifikációjában is.¹⁷

Az egyetemi oktatói pályafutása során 1911-től a kereskedelmi jog egyetemi magántanára,¹⁸ 1914-től nyilvános rendkívüli, majd pedig 1916-tól 1919-ig nyilvános rendes tanár volt a kolozsvári egyetemen.¹⁹

Az I. világháború ideje alatt 1914 és 1915 között katona volt és a háború lezárását követően kénytelen volt elhagyni Kolozsvárt a többi professzorhoz hasonlóan 1919 decemberér-

március 5. 8. p. *Sub auspiciis avatás a kolozsvári tud. egyetemen.* Pesti Hírlap 1907. március 1. 10. p. Magyarország 1906. december 21. 12. p. Magyar Nemzet 1906. december 21. 5. p.

⁷ *Magyar Életrajzi Lexikon.* 1031–1032. pp.

⁸ KOZÁK PÉTER: *Kuncz Ödön.* <http://www.nevponth.hu/view/6828> (Letöltés időpontja: 2020. március 20.)

⁹ Kinevezése: Magyarország 1907. június 23.

¹⁰ Budapesti Közlöny 1909. október 15.

¹¹ Tanácsjegyzői munkásságához kapcsolódik, hogy az Ungro-Croata tőkeemelés ügyét ismertette. Pesti Napló 1912. május 05.

¹² Fogalmazóvá történő kinevezéséről: Magyarország 1918. április 06. 16. p.

¹³ *A pénzügyminiszter Németországban tanulmányoztatja az aranymérleg körüli eljárást.* Magyarország 1924. augusztus 31. 13. p.

¹⁴ *Kuncz Ödön egyetemi tanárt külföldre küldik az aranymérlegek tanulmányozására.* Új Nemzedék 1924. október 5. 2. p. Az aranymérleg vagy más néven, pengőmérleg kapcsán lásd: 7000/1925. P.M. rendelet.

¹⁵ *Törvényjavaslat a váltóról.* Világ, 1914. március 29. A rendelettervezet az aranykorona értékét a dollár 1/5 részében állapította meg. *Volt kolozsvári egyetemi tanár sikere.* Ellenzék 1925. január 12. 4. p.

¹⁶ *Részvényesek szervezkedése a Tébe ellen. Megalakítják a részvényesek védegyeletét.* 8 Órai Újság 1922. augusztus 25. 4. p.

¹⁷ <https://dtg.ogyk.hu/hu/component/k2/item/310-kuncz-odon> (Letöltés időpontja: 2020. március 20.) *Balázs P.* Elemérrel együtt írták a törvény magyarázatát. Budapesti Hírlap 1924. szeptember 4. 9. p. A tisztességtelen verseny szegedi ítéltáblai gyakorlatát feldolgozta: KRUSÓCZKI 2018, 249. p.

¹⁸ Budapesti Közlöny 1911. október 12.

¹⁹ *Magyar Életrajzi Lexikon.* 1031–1032. pp. A tisztességtelen versenyről előadást tartott a 1921. március 31-én a MTA-án. *A tisztességtelen verseny problémája.* Nemzeti Újság 1921. április 01. 5. p. Nyilvános rendes tanárrá kinevezésről tudósított: Budapesti Közlöny 1916. június 27.

ben. Ezt követően 1920-tól nyolc évig tanított a Műegyetem Közgazdasági Karán,²⁰ majd 1928 és 1949 között a Pázmány Péter Tudományegyetem Kereskedelmi és Váltójogi Tanszékének nyilvános rendes tanára.²¹ A kar dékáni tisztségét betöltötte a 1933/1934²² és 1943/-1944 tanévekben.²³ Egyetemi karrierjének a kényszernyugdíjazás vetett végett 1949-ben.²⁴

Tudományos munkásságának elismeréseként 1930 májusától a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.²⁵ Levelező tagnak *Erekly István*,²⁶ *Finkey Ferenc*, *Fellner Frigyes* és *Kováts Ferenc* ajánlotta, tekintettel arra, hogy *sub auspiciis regis* doktoravatását követően a kereskedelmi és váltójog elismert hazai művelője, részt vett a részvénytársaságról szóló törvényjavaslat és a kereskedelmi törvény novellájának kidolgozásában, a *Kereskedelmi Jog* című szaklap szerkesztője és számos publikációja jelent meg a kereskedelmi jog vonatkozásában. A tagajánlásban kiemelésre került, hogy „el kell ismernünk, hogy Kuncz Ödön [...] a dinamikus jogtudományi módszerét általánosságban rendkívül szerencsésen tudja összekapcsolni a joganyag dogmatikus feldolgozásával.”²⁷ Ebben az ajánlásban az is olvasható, hogy az értékpapírok kapcsán kifejtett több évtizedes kutatói tevékenységének eredményeként korának legnagyobb szakértője. „Rendkívül emeli Kuncz Ödön kereskedelmi és váltójogának értékét az, hogy Kuncz maga is részt vett a polgári törvénykönyv kötelmi jogi részének kidolgozásában s ép ezért a ma érvényben lévő jog tanulmányozásánál a jövő jogát, a polg. tvkv. tervezetét is figyelembe veszi.”²⁸ Az MTA rendes tagjának *Kuncz Ödönt* 1944-ben ajánlották, mint „[...] a magyar kereskedelmi és különösen a magyar részvénytársasági jognak hazánkban ez idő szerint legkiválóbb és leghivatottabb” művelőjét, „[...] akinek tudományos munkái egy kis könyvtár terjedelmét is megütik, - érdemben pedig a magyar kereskedelmi és részvénytársasági irodalomnak elismerten legértékesebb alkotásai. Akadémiánk fáradhatatlan tevékenysége és kiváló írói kvalitásai alapján választotta be őt tagjainak gremiumába s az azóta eltelt évek során *Kuncz Ödön* munkássága pillanatnyi szünet nélkül egyre növekedő és egyúttal mélyülő irányban gyarapította a magyar jogtudomány irodalmát.”²⁹ A jogtudomány olyan kiemelkedő személyiségei ajánlották, mint *Szladits Károly*, *Marton Géza*, *Nizsalovszky Endre*, *Gajzágó László*, *Finkey Ferenc*, *Angyal Pál*, *Kolosváry Bálint*, vitéz *Moór Gyula* és *Tomcsányi Móricz*.³⁰ A politika alakulása pályafutását is megnehezítette, mert 1949 októberében tanácskozó taggá

²⁰ Kinevezése a közgazdasági egyetemre. Köztelek 1921. január 22. 74. p.

²¹ *Egyetemi tisztségekben megerősítés*. Hivatalos Közlöny.

²² Megválasztásáról lásd: *A Pázmány Péter Tudományegyetem új dékánjai*. Budapesti Hírlap 1933. június 02. 8. p.

²³ Dékánként *A jó erkölcs konkretizálódása hiteljogban* című előadását tartotta meg a Szent István Társulat dísztermében a katolikus jogászgyűlés keretében. *A katolikus jogászgyűlés a tisztult erkölcs érvényesülését követelte*. Nemzeti Újság 1933. december 06.

²⁴ <https://dt.ogyk.hu/hu/component/k2/item/310-kuncz-odon>. *Kuncz Ödön*. <http://lexikon.katolikus.hu/K/Kuncz.html> (Letöltés időpontja: 2020. március 20.)

²⁵ Budapesti Hírlap 1930. május 11. 3. p.

²⁶ PÉTERVÁRI 2014, 29–38. pp.

²⁷ *Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1926-ban*. 16. p.

²⁸ Uo. 17. p.

²⁹ *Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1944-ben*. 21. p.

³⁰ Uo. 23. p.

minősítették át akadémiai tagságát. Levelező tagságának rehabilitálása csak 1989-ben történt meg a rendszerváltást követően.³¹

A 25 éves tanári pályafutásának alkalmából barátai, tisztelői és tanítványai egy kötetet adtak ki, amelynek előszavából kiderül az olvasó számára, hogy milyen is volt „a Professor”. „Az egyetemi tanszéken az elhivatott professzor ajkáról huszonöt évfolyam hallgatóihoz elhangzott szó hatása még akkor sem volna felbecsülhető, ha a hallgatók beláthatatlan tömegeit egybe lehetne gyűjteni s ők vallomást tennének. Akik *Kuncz* Ödön előadását egyszer hallották, akik az ő isteni adományt jelentő szuggesszív erejének csak egyszer is a hatása alatt álltak [...]”, azok professzori nagyságát soha nem felejtik.³²

Számos fontos szakmai szervezetben töltött be tisztséget pályafutása során, hiszen a *Magyar Jogászegylet* Gazdasági Intézetének igazgatója, a *Magyar Jogászegylet* Hiteljogi Szakosztályának és a Német Magyar Kereskedelmi Kamara választott bíróságának elnöke volt.³³ Az *Iparjogvédelmi Egyesület* alelnöke 1935-től 1939-ig, majd pedig társelnöke lett 1965-ben.³⁴ Az *Iparjogvédelmi Egyesület* versenyügyi szakosztálya 1925. március 06-án tartott ülésén *Kuncz* Ödön felszólalásából az is kiderült, hogy a választott bíraskodás elkötelezett híve volt. Ezen az ülésen a kamarai zsűrik és a választott bíróságok joggyakorlatát elemezték a résztvevők.³⁵ *Kuncz* szavaival a korabeli viszonyokra reflektált: „[...] a gazdasági élet, a háború és forradalmak után megfertőző lázas betegséget a szanalásnak nevezett orvosság megszüntette. Az illúziók eloszlottak, a hirtelen meggazdagodást lehetővé tevő konjunkturák kora lejárt és ismét visszatért jogaiba a haszonszerzés fárasztó, verejtékes, de egyedül becsületes eszköze: a produktív munka. Ezt, a gazdasági életet szanaló produktív munkát verseny nélkül el sem lehet képzelni. Közérdek azonban, hogy nemes verseny legyen ez a nemzetet megmentő verseny.”³⁶ Miután az *Üzleti Tisztességet Védő Egyesület* beolvadt az *Iparvédelmi Egyesületbe* tisztújításokat tartottak 1925-ben és *Kuncz* Ödön lett az egyesület főtitkár.³⁷ *Kuncz* Ödön tagja volt a Kartellbizottságnak is.³⁸

Kuncz Ödön 1965-ben hunyt el Budapesten és temetésére a Farkasréti temetőben került sor március 26-án.³⁹

³¹ <https://dtg.ogyk.hu/hu/component/k2/item/310-kuncz-odon>. GLATZ 2003, 759–760. pp.

³² COTTELY – MEZNERICS – PUSKÁS 1939, V. p.

³³ KOZÁK. A választott bíróságok létesítése mellett foglalt állást, és hangsúlyozta a felállítás fontosságát. *A választott bíróságok létesítése*. Pesti Hírlap 1926. január 26. 18. p.

³⁴ https://www.gvh.hu/pfile/file?path=/gvh/rendezvenyek/gvh25/jogtorteneti_kiallitas/kiallitasi_anyagok/gvh_tortenelmi_1000x2000_kygyur_korr2_.pdf&inline=true (Letöltés időpontja: 2020. március 20.)

³⁵ *Az Iparjogvédelmi Egyesület vitaülése*. Iparjogi Szemle 1925. április 01. 1. p.

³⁶ Uo. 2. p.

³⁷ Az Ujság 1925. február 13. 12. p.

³⁸ GOMBOS 2016, 103. p.

³⁹ Magyar Nemzet 1965. március 24. 6. p.

II. Tudományos munkásság

Bevezetés a jog tudományába

Kuncz Ödön tudományos munkásságának legfőbb területe a kereskedelmi jog volt, ami azonban nem jelenti azt, hogy a „jog birodalmával” általánosságban ne foglalkozott volna, hiszen véleménye szerint „[...] egy várost minden részletében alaposan akarok ismerni, igen okosan cselekszem, ha mindenekelőtt egy magasabb pontra megyek fel és ott megmutattatom magamnak a város főbb részeit, útvonalait, nevezetesebb épületeit, stb. és csak akkor kezdek hozzá a részletek tanulmányozásába.”⁴⁰

Ezért tartom szükségesnek, hogy mielőtt a kereskedelmi jog általa művelt egyes területeinek bemutatására vállalkozom, mert a teljes tudományos munkásság elemzése szinte lehetetlen vállalkozás volna, ismertetni szeretném *A jog birodalma* című könyvét. Kuncz a jog birodalmáról szóló általános tájékoztatást tartotta a „jogi enciklopédia” feladatának. Véleménye szerint „[...] nem az elvont, spekulatív törvényszerűségeknek, az általános elveknek kutatásával és kritikájával, nem a jogszabályok dogmatikus elemzésével, hanem a lépten-nyomon élénk bukkánó »jogintézmények« rendszerbefoglalásával és a gazdasági, társadalmi és jogpolitikai szempontokra támaszkodó, lehetőleg világos leírásával kell a jog exkluzív birodalmát mindenki számára hozzáférhetővé tenni.”⁴¹ A könyv alapvetően a *Jogi enciklopédia* címen tartott előadásainak az összegzését jelentette. A Közgazdaságtudományi Kar hallgatói számára kívánta érthetővé tenni elsősorban a gazdasági jogi folyamatokat, a korabeli közjogi problémákra felhívni a figyelmet. *A jog birodalma* tehát tankönyv volt. A Pázmány Péter Tudományegyetem jogi fakultásán megkapta a *Bevezetés a jog- és államtudományokba* című tantárgy oktatását, amelyből kifolyólag átdolgozta könyvét 1945-ben. Ez az átdolgozott kiadás már a magánjogi jogvédelemmel is foglalkozott. Célja az volt, hogy a tételes jog vonatkozásában általános fogalmakat és jogtételeket határozzon meg.

Ha megvizsgáljuk tankönyvének szerkezetét, akkor abból világosan kitűnik, hogy a magánjogi rész (az általános tanok, a személyi jog, a vagyonjog, ezen belül a dologi jog, a kötelmi jog, a kereskedelmi jog, a háborús gazdasági jog, továbbá az öröklési jog és a nemzetközi magánjog, a magánjogi jogvédelem) fajsúlyosabb szerepet kapott a közjogi résszel (alkotmányjog, közigazgatási jog, nemzetközi jog, büntetőjog, egyházi jog) szemben.

A kereskedelmi jog részletes bemutatása mellett, ami egész tudományos pályafutásának gerincét képezte, hangsúlyt fektetett a háború hatásának értékelésére a joggal kapcsolatban. Hangsúlyozta, hogy a „[...] normális gazdasági élet joga a korlátlan magántulajdon és a szerződési szabadság alapjaira helyezkedett, amelynek egyenes folyománya az állam tartózkodása attól, hogy az egyesek gazdasági tevékenységébe közvetlenül beavatkozzék.”⁴² Az állami beavatkozásra a háború következményeként kialakult gazdasági helyzet adott lehetőséget, amelyet a magán- és a közjog között éles válaszfal leomlása jellemez. Az állami beavatkozás egyik megnyilvánulási formája volt a közérdek védelmének biztosítása végett, hogy a közszükségleti cikkek vonatkozásában az árdrágítást megakadályozza, másfelől a rendelkezésre álló készletek felosztását optimális keretek között

⁴⁰ KUNCZ 1946, 3. p.

⁴¹ Uo. 3. p.

⁴² Uo. 104. p.

tartsa. Az áruforgalom korlátozását jelentették azok az intézkedések, amelyek az árdrágító visszaélések ellen főleg büntetőjogi védelmet biztosítottak.⁴³

A gazdasági jog egy speciális területe: a tisztességtelen verseny és a kartell

Életének egyik jelentős állomása volt a minisztériumi munka, azon belül is kereskedelmi jog egyes területeinek kodifikálása. A tisztességtelen versenyről szóló törvény (1923: V. tc.) megalkotásában is részt vett, majd annak hatálybalépését követően kollégájával, Balás P. Elemérrel (igazságügyi min. osztálytanácsos) együtt kiadták *A tisztességtelen verseny (Az 1923: V. törvénycikk magyarázata, kiegészítve a törvényt végrehajtó rendeletekkel)* című kommentárt.⁴⁴ Kuncz Ödön írta a bevezetőt, ami a téma aktualitását, a jogi oltalmat és a törvény keletkezését mutatja be, továbbá az I-II. és a IV. fejezetét jegyzi még a könyv törvényt magyarázó részének, ahol az üzleti tisztesség áthágásainak egyes büntetőjogi korlátait ismertette.⁴⁵

Kuncz Ödön korának kereskedelmi és váltójogi szabályait monografikus formában feldolgozta, amelynek ismerete a mai jogtudomány fejlesztéséhez is elengedhetetlen, ha az egyes jogintézményeket történeti kontextusban kívánjuk vizsgálni. Kereskedelmi jogi könyvének részletes bemutatása képezi jelen tanulmány gerincét. A monografikus feldolgozás azt jelentette, hogy Kuncz Ödön foglalkozott *A magyar kereskedelmi- és váltójog tankönyve* című könyvében az ipari tulajdonjog egyes területeivel, többek között az üzlet- és vállalatjelzőkkel, a szabadalommal és a mintaoltalommal, valamint a tisztességtelen versennyel. A könyvének tanulmányozását követően megállapíthatjuk, hogy a korabeli jogi oktatás, a kereskedelmi jog tanítása során milyen területek vizsgálatára helyezte a hangsúlyt a professzor. Ilyen volt többek között a kereskedelmi jog kialakulása. Tankönyvének első fejezete két nagy részre bontható a kereskedelmi jog általános részére, ahol a kereskedelmi társaságokat általában véve mutatja be (pl. az alkalmi egyesülés, a kartell, a konszern), míg a különös részben (az egyes kereskedelmi társaságok jogviszonyai) kitért a közkereseti társaság, a csendes társaság, a részvénytársaság, a korlátolt felelősségű társaság, a szövetkezet részletes elemzésére. A könyvének második részében a kereskedelmi ügyleteket elemezte, ismertette a kereskedelmi- és váltó dologi jogot, betekintést nyerhetünk emellett az értékpapírjogba, a bank és hitelügyletek, a fizetési ügyletek, a váltó és a csekk szabályozásába. Végezetül tankönyvét a kereskedelmi vétel és kiadói ügylet, továbbá a biztosítás és fuvarozás elemzésével zárta. Véleménye szerint azért kell a témát ilyen komplexen vizsgálni, mert a „[...] kereskedelmi jognak ezek a részei nemcsak nagy és szerteágazó anyagot ölelnek fel, hanem a gazdasági fejlődés folytán állandóan és jelentősen – bővülnek is.”⁴⁶

Professzori elhivatottságát és a hallgatói igények kielégítésére való törekvését jól példázza, hogy nem jogszabálygyűjteményt vagy kommentárt, esetleg kézikönyvet akart írni, hanem kifejezetten tankönyvet. A tankönyvírás az egyik legnehezebb műfaj, ezért is aján-

⁴³ Uo. 109. p. Ez tulajdonképpen az uszora szabályozását jelentette, amellyel kapcsolatos jogviták eldöntésére állították fel az uszorabíróságokat.

⁴⁴ KUNCZ – BALÁS 1924.

⁴⁵ Uo. 21–73. pp.

⁴⁶ KUNCZ 1938, III. p.

lom az olvasó figyelmébe *Kuncz* szavait, miszerint a hallgatóknak „[...] *tankönyvre van szükségük. tankönyvre, amely az élő szabályainak tartalmát világosan kifejti, a jogszabályok tömegét áttekinthető rendszerbe foglalja és az eligazodást lehetővé tevő tiszta és éles jogi fogalmakat konstruál meg. Tankönyvre, ami megkönnyíti számukra a jogszabálygyűjtemények, kommentárok, kézikönyvek és monográfiák tanulmányozását.*”⁴⁷

A szerző választása a hatalmas anyag áttekintését követően olyan terület bemutatására esett, amelyről kevesebbet szoktunk beszélni, ha *Kuncz* Ödön nevét említjük. *Kuncz* professzor neve összeforrt a klasszikus kereskedelmi jog vizsgálatával. A tisztességtelen verseny elemzése a szerző választása, ezzel is egy olyan jogterület bemutatását tűzte ki célul, amelynek aktualitása vitathatatlan és *Kuncz* Ödön munkásságának egy kevésbé feldolgozott részét jelenti.

Az oltalom a tisztességtelen verseny ellen című fejezet először is magának a tisztességtelen versenynek a fogalmát kívánja meghatározni. A magánjogban általános elvként érvényesülő szerződési szabadság az alapja a szabad versenynek, ami azt jelentette, hogy mindenki „akként keresse boldogulását, amiként azt ereje” megengedi.⁴⁸ *Kuncz* szerint a kereskedelmi verseny célja nem más, mint a fogyasztók meghódítása, amelynek eszköze mindig csak tisztességes és becsületes lehet. A tisztességtelen eszközök felhasználása közveszélyes, hiszen a tisztességes kereskedőt is arra az útra terelheti, hogy tisztességtelen eszközöket vegyen igénybe. Véleménye szerint nem lehet megmondani pontosan, hogy mikor tisztességtelen a verseny. Azért itt a szerző mégis megpróbálta definiálni azt, az általa pár sorral korábban megfoghatatlannak tartott fogalmat és az ebből adódó ellentmondást feloldani hallgatói számára. „*A ker. élet kimeríthetetlen fantáziája napról-napra vet fel újabb cselekményeket, amelyeket a tisztességes kereskedők erkölcsi érzéke az üzleti tisztességbe ütközőnek tart. És általánosságban nem is mondhatunk többet, mint azt, hogy t. v.-nyel állunk szemben, ha valaki verseny céljára olyan eszközt használ fel, amely az üzleti tisztességbe ütközik.*”⁴⁹ Maga *Kuncz* Ödön is gyorsan kijelenti, hogy a bíróságok feladata egy konkrét ügy kapcsán eldönteni, hogy az a magatartás tisztességes vagy tisztességtelen.

A tankönyv szerzője azzal kívánja a fogalom meghatározást fejleszteni, hogy különbséget tett a tisztességtelen verseny kapcsán az összetévesztést elősegítő és a versenytársakat támadó cselekmények között. Az összetévesztés ebben az esetben lehet szubjektív (pl. más cég nevének, védőjegyének használata) vagy lehet objektív (pl. reklámszédelgés, vételrecsábítás).

Ezt követően *Kuncz* Ödön a magánjogi oltalom kérdésével foglalkozik, amelyek közé tartozott az abbagyásra kötelezés, a kártérítés, az ítélet közzététele és az elégtétel. A magánjogi oltalom a tisztességtelen versenyről szóló törvény (1923: V. tc.) keretén belül a *generalis clausula* keretében képzelhető el, addig a büntetőjogi védelem a törvényben felsorolt tényálladékok vonatkozásában érvényesült. A törvény 1. §-ban rögzített *clausula* módot adott arra, hogy a bíróság a tisztességtelen verseny minden elképzelhető

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ Uo. 48. p.

⁴⁹ Uo.

megnyilvánulásával szemben magánjogi oltalmat adjon, ami csak is az üzleti tisztességbe és a jóerkölcsbe ütköző üzleti versenyt védte.⁵⁰

A törvény szükségesnek tartotta, hogy a tisztességtelen verseny néhány tipikus esetét, tényálladékát kifejezetten rögzítse, amelyek a következők voltak: reklámszédelés (szédelő feldicsérés), bitorlás és utánzás, befekettítés (hírnévrontás vagy hitelrontás), hólabdaszerződés, titoksértés (üzleti vagy üzemi titok elárulása vagy jogosulatlan felhasználása) és üzleti vesztegetés. Jelen tanulmány keretében a szerzőnek a hólabdaszerződés kapcsán adott magyarázatát ismertetem. *„Nem szabad úgynevezett hólabda- (hydra-, jogosítóbárca-, lavina-) szerződést kötni, amelynél fogva a vevő vagy valamely szolgáltatás megrendelője csak abban az esetben szerzi meg vagy kapja meg az árut vagy a szolgáltatást, ha meghatározott számú vevőket vagy megrendelőket gyűjt és ha ez nem sikerül, a szerződés kikötése szerint joghátrány éri. Az ilyen szerződés, valamint az ennek alapján a vevő vagy a megrendelő részéről harmadik személyekkel kötött további szerződések semmisek; a kifizetett vételárt vagy ellenszolgáltatást vissza kell adni és az eladó vagy a szolgáltatásra kötelezett fél felel az okozott károkért.”*⁵¹ A hólabdaszerződés klasszikus hazája Svájc volt és lényege pedig az, hogy az eladó pl. egy aranyórát olyan feltétellel ad el a forgalmi árnál jóval olcsóbban a vevőnek, ha a vételárat előre kifizeti, továbbá az órát csak akkor kapta meg, ha egy bizonyos számú szelvényt a későbbi vevőknél elhelyezett, akik az órát szintén olyan feltételek mellett kapják meg, mint az első vevő. *Kuncz* példájának elemzése kapcsán felhívja a figyelmet arra, hogy a szerződés elnevezése arra a lavinaszerű folyamatra utal, ami kialakult a vevők megszerzése, beszerzése kapcsán. Ebben az esetben az eladó kalkulációja volt erkölcstelen, hiszen azért adta olcsón a szelvényeket elhelyező vevőnek az órát, mert biztosan számított arra, hogy a későbbi vevők képtelenek lesznek a szelvényeket elhelyezni és így hatalmas haszonra tesz szert a visszamaradó vételárból. *„A feltűnően olcsó vételár és az átvállalandó szelvények elhelyezésének első tekintetre igen könnyűnek látszó volta csábítólag hat a vevőközönségre és elcsalogatja azt azoktól a versenyvállalatoktól, amelyek a rendes forgalmi áron hozzák az árut forgalomba.”*⁵²

A kereskedelmi társaságokról szóló negyedik fejezetben ismerteti az előző téma min-tegy folytatásaként a kartellek jellemzését. A kartell fogalmát a következőképp határozta meg. *„A kartel jogilag önálló, egymáshoz hasonló vagy egymással összefüggő gazdasági tevékenységet folytató vállalkozóknak megállapodása avégből, hogy a termelést a fogyasztáshoz idomítsák, a szabad versenyt kikapcsolják vagy legalább lényegesen letompítsák (egyszóval: a versenyt szabályozzák) és így monopóliumszerű előnyöket szerezzenek.”*⁵³

Véleményem szerint a kartell volt a két világháború közötti időszak tisztességtelen versenyének és a versenyszabadság túlburjánzásának „virága.”⁵⁴ A kartell törvényben (1931: XX. tc.-ben) ezért is kellett a kartellekkel szemben az állami kontrollt és beavatkozási lehetőséget szabályozni, tekintettel arra, hogy a korabeli gazdaságpolitika a kartelleket szükséges jónak tartotta, a jog pedig ezt elfogadta. *Kuncz* szerint a kartellt és a trösztöt az különböztette meg egymástól, hogy a kartellbe tömörült cégek megtartották jogi önállóságukat a tröszttel szemben és monopóliumszerű áralakításra törekedtek. Az

⁵⁰ Uo. 50–51. pp.

⁵¹ Uo. 56. p.

⁵² Uo. 56–57. pp.

⁵³ Uo. 122. p.

⁵⁴ A kartell magánjog történetéhez lásd: HOMOKI-NAGY 2016, 39–53. pp.

állandóság, vagy legalább is a határozott időre történő tömörülés a kartell lényeges eleme volt továbbá, hiszen ellenkező esetben inkább alkalmi egyesülésről beszélhetünk. A kartelltvény nem határozta meg, hogy mi a kartell, ezért alakulhatott ki az, hogy a kartelleken kívül a gazdasági versenyt szabályzó egyéb alakulatok (pl. tröszt) is a törvény hatálya alá kerültek.

Kuncz Ödön a kartellmagánjog bemutatására fektette a hangsúlyt, amelyet a kartell-törvényben meghatározott kartell eljárásjog és közjog ismertetésével zár. Jelen tanulmányban a kartellmagánjogot kívánom a középpontba állítani.

A kartellek szervezete igen változatos volt. A kartell formája rendszerint magánjogi társaság volt. A kartellek három fajtáját ismerte: kontingentálás nélküli, kontingentáló, de nem központosított és kontingentáló és központosított kartellt. Az első esetben a tagok között lazább kötelék jött létre, ami kontingentálás nélküli volt, mely csoportba tartoztak a kondíciós kartellek, az árkartell, a rayon (területi) kartell és a vevőközönséget garantáló kartell. Ezek a kartellek rendszerint a magánjogi társaság formáját választották, amelynek következtében a kartellszerződés nem más, mint a társasági szerződés. Társasági vagyoni rendszerint nem volt. A szerződés kimerítően szabályozta az üzletvezetést, a felmondást, a kilépést, a kizárást, a kötelezettségszegés következményeit, azaz a kötbért többek között. A kontingentáló kartell megállapította azt a mennyiséget, amit a tagok a szóban forgó áruból időszakonként termelhetnek és a kulcsot is, amely az egyes tagoktól a forgalomba hozható áruk mennyiségéhez igazodott. Ezt a megállapodást gyakran kiegészítette az árnak és az eladási feltételeknek meghatározása. Csak a termelés vonatkozásában állt elő korlátozás, az értékesítést minden tag szabadon végezhetette. Ez a kartell rendszerint magánjogi társaság formájában jött létre. A kartellek „*legtökéletesebben szervezett formája*”, ahogy Kuncz fogalmazott, a kontingentálással és az értékesítés központosításával kapcsolatos kartell volt, ami nemcsak az eladás feltételeit, az árat és kontingenst határozta meg, hanem továbbá a termelt áruk értékesítését is központi szerv végezte.

„*A kartel, mint organizációs forma is, előbb-utóbb ki fogja magának küzdeni a lényegének megfelelő jogi ruhát.*” Kuncz megfogalmazása utal arra, hogy a kartellek szabályozása, különösen a kartellmagánjog még további lépéseket igényel. A kartelltvény elsősorban a kartellközjogra helyezte a hangsúlyt, szabályozta a kartellrendészet, a kartellfelügyelet (pl. Kartelbíróság, Kartelbizottság) kérdését.⁵⁵

A kartellszerződések csak írásban voltak érvényesek. Az okiratkénszer minden kartellszerződéssel szemben előírás volt, szemben a bemutatási kötelezettséggel, amelyet akkor kellett teljesíteni, ha a kartellben legalább egy kereskedelmi társaság vagy legalább egy olyan ipari vagy kereskedelmi vállalat is részt vett, amely húsznál több alkalmazottat foglalkoztatott.⁵⁶

Kuncz külön is foglalkozott a kartellek kapcsán felmerülő három igen fontos kérdéssel: a kartelltagok jogi helyzetével, a kívülálló vállalatok és a kartellbe nem tömörült versenytársak, az *outsiderek* érdekvédelmével és végezetül azokkal az eszközökkel, amelyekkel a kartelltvény a közgazdaságra káros hatást gyakorló kartellekkel szemben felveszi a versenyt.

⁵⁵ KUNCZ 1938, 124. p. A kartellfelügyeleti szervek történetéhez: SZABÓ 2016, 64-84. pp. STIPTA 2016, 53-64. pp.

⁵⁶ Uo. 125. p.

A kartellszerződés volt az alapja a kartellmagánjognak. *Kuncz* szerint a „[...] *kartelltag jogi helyzetét nem is annyira az ő jogai, mint inkább kötelezettségei jellemzik, mert a kartel – kifizőtt célja érdekében – »megkötöttséget« (aliquid non facere) jelent a tagokra nézve.*”⁵⁷ A szerződésekben ezért is fektettek nagy hangsúlyt a tagok kötelezettségeinek biztosítására pl. kötbér kikötésével, óvadék letétbehelyezésével és jogvitákra nézve a választott bírósági kikötés rögzítésével. A kartellmagánjog lényeges kérdése volt, hogyan is szabadulhatott a tag az önként magára vállalt kötelezettség teljesítése alól, kiválhatott-e a kartellból? *Kuncz* véleménye szerint ezt a rendes bíróságok fogják eldönteni. A kartell az *outsidereket* leginkább árharccal és üzleti elszigeteléssel (bojkottal, kizárással) igyekezett kiszorítani a versenyből, vagy épp a kartellbe kényszeríteni. A Kartelltörvény szerepe itt igazán lényeges volt, hiszen a közérdeket és a közjót kellett védelmeznie. A kartellek közérdekre veszélyes magatartásaival szemben a bírói jogvédelemnél hatékonyabb eszköznek tartotta *Kuncz* a gazdasági élet önvédekezését és az iniciatívát, valamint a cselekvést elsősorban a közigazgatási hatóságokra bízó kartellközrendészetet. Az első esetben a leghatékonyabb az ellenszervezkedés, a szövetkezeti mozgalom. A második esetben a közérdek védelméből kiindulva a kartellrendészet a közigazgatási és bírói jogvédelmet biztosította a visszaélésekkel szemben. A közigazgatási oltalom biztosítása a törvény rendelkezései értelmében az iparügyi miniszter, a Kartelbizottság, az Árelemző Bizottság, a Magyar Királyi Jogügyigazgatóság és a Kartelbíróság feladata volt.

A törvényben megjelent a márkacikkek védelme is, ami alatt olyan árukat kellett érteni, amelyeket a gyáros ugyanabban a minőségben, ugyanolyan külsőben (csomagolásban) és megjelöléssel (pl. védjeggyel) ellátva hozott forgalomba, megszabva egyúttal a viszontelárusítói árat is. A termelő ebben az esetben arra törekedett, hogy az árut a kereskedő az általa megszabott áron hozza forgalomba, mert ez az ár biztosította a termelés rentabilitását, állandósította a fogyasztók körét. A szabott ár a viszonteladónak is megfelelő volt, mert az ár kialakításánál egy tisztességes haszonnal is számoltak. A márkacikk-rendelet (5999/1935. M.E. rendelet) elfogadta a Kúria azon megállapítását, hogy a kartelltörvény hatálya a márkacikkek védelmére is kiterjed azzal az eltéréssel, hogy „[...] *olyan megállapodásokra vonatkoznak, amelyeket annak biztosítása végett kötnek, hogy különleges alakban és néven forgalomba hozott árut (ú. n. márkacikket) meghatározott áron árusítsanak.*”⁵⁸

Kisebbségi tanulmányok a kereskedelmi jogról

Nem lehet azt mondani, hogy *Kuncz* csak a kereskedelmi jog, a gazdasági jog változásait vizsgálta volna, sőt, ellenkezőleg a társaságokkal kapcsolatos szabályokat és a gyakorlatot is összegezte a *Kötelmek személy- és vagyonkapcsolatokból*, ami Szladits Károly által szerkesztett *Magyar magánjog* című kézikönyv IV. kötetének (*Kötelmi jog különös része*) nyolcadik fejezetéként jelent meg.⁵⁹ E fejezetben részletesen bemutatja a társaságok speciális jellemzőit, szembe állítva az egyesületekkel; a társaság fogalmát és célját, a *societas* és a *Gesamthand* szabályozásának hátterét, továbbá a társasági szerződést. A szabályok ismerte-

⁵⁷ Uo. 125. p.

⁵⁸ Uo. 130. p.

⁵⁹ KUNCZ 1942.

tése és elemzése során tekintettel volt a korabeli gyakorlat és az 1928. évi Magyar Magánjogi Törvényjavaslat vonatkozó rendelkezéseire is. A jogösszehasonlítás és a történeti módszer alkalmazása egyaránt felfedezhető tanulmányában.⁶⁰

Kuncz Ödön tudományos munkássága nemcsak fizikai terjedelmét figyelembe véve mondható hatalmasnak, hanem rendkívül széleskörű is volt, ha megnézzük kisebb tanulmányait. *Küzdelem a gazdasági jogért* címmel 1939-ben, 25 éves tanári jubileuma alkalmából megjelent egy gyűjteményes kötet, amelyről Antal István, Fabinyi Tihamér és Nizsalovszky Endre a következőket írta az előszóban: „[...] az emberiség történetének súlyos eseményekben dús időszakára esik Kuncz Ödön negyedszázados egyetemi tanári működése. Ennek a negyedszázadnak a kiváló tudós, törvényszerkesztő és pedagógus nagyhatású működésében visszatükröző képtörédekeit tárják elének e kötetbe gyűjtött művei.”⁶¹ E tanulmányok részletes bemutatására jelen tanulmányban nem vállalkozom, hanem egy átfogó képet kívánok nyújtani Kuncz Ödön szakmai tevékenységének köréről és volumenéről.

Kuncz Ödön foglalkozott tanulmányaiban a hiteljog aktuális kérdéseivel, annak reformjával, különös tekintettel a kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyával, valamint egy Központi Cégbíróság felállításával.⁶² A kereskedelmi jog kapcsán olyan tanulmányok jelentek meg tollából, amelyekben e jogterület általános reformját, a kereskedelmi munkajogot, az MTJ társasági jogot tartalmazó szabályait (1418. és 1440. §§), az aranymérleg bevezetését vagy épp a svájci kereskedelmi jogot elemezte. Több kisebb írásában visszatért a tisztességtelen verseny és a kartelljog szabályozásához. A kötet legtöbb tanulmányában az általa ún. részvényjogi problémákat elemezte, hazai és nemzetközi példákkal támasztotta alá érvelését. Olyan kérdéseket boncolgatott, mint a felszolt részvénytársaság továbbfolytatása, az alaptőke-felelélés, a részvénytársaság semmissége, az apport szabályozása, a részvény elővételi jog, igazgatósági tagok díjazása. A kötet zárásaként a szövetkezeti joggal kapcsolatos tanulmányai találhatóak.

Az első kötet megjelenését követően 1941-ben adták közre tanulmányai második kötetét, amelyben leginkább a részvényjog és a szövetkezeti joggal kapcsolatos művei szerepelnek. „Ebben a mostani kötetben is oroszlanrésztl foglalnak el azok a dolgozatok, amelyek a részvényjog reformjával és a szövetkezeti jog alapvető kérdéseivel foglalkoznak. De rajtuk kívül az aktuális kérdések egész sora kerül most is megvilágításra, mindenkor a tudós alaposágával, józan magyar bölcsességével, szociális igazságérzettel és művészi kézzel.”⁶³ A magyar, német és francia nyelven írt tanulmányokban foglalkozott a részvényesek megtámadási jogával, belföldi fiók cégek helyzetével, a német részvényjoggal, részvényjogi reformokkal többek között.⁶⁴ A szövetkezeti jog kapcsán olyan témakörben írt tanulmányt, mint a rochdalei elvek és a szövetkezeti jog fogalma, vagy épp az erdélyi és a német szövetkezeti jog reformja.⁶⁵

⁶⁰ Uo. 709–746. pp.

⁶¹ COTTELY – MEZNERICS – PUSKÁS 1939, V. p.

⁶² *Törvényhozási feladatok a hiteljog terén és a Hiteljogunk reformja* című munkája. In: COTTELY – MEZNERICS – PUSKÁS 1939, 43–63. pp.

⁶³ Uo. V. p.

⁶⁴ Uo. 3–395. pp.

⁶⁵ Uo. 395–533. pp.

Kuncz Ödönrről szóló tanulmányomat a professzor szavaival kívánom zárni, egy olyan munkájából idézek, amelyben a jogászfűjség szerepéről és feladatáról értekezett, mely szavak a 21. századi olvasó jogászság számára is iránymutatásul szolgálhatnak. „Láthatjátok, hogy milyen messzedágzó, nehéz, fontos és nemes feladatokat kell elvégezni annak, aki az igazi jogász hivatásának szenteli magát. És mégis azt mondom, hogy a magyar jogászfűjség feladata – könnyű. Mert a magyar jogászság pantheonja olyan fényes nevekkel van telítve, olyan hatalmas szellemi és erkölcsi kincseket hagyta jogász elődeitek nektek örökségül, hogy a ti feladatotok csak egy lehet: méltónak lenni hozzájuk.”⁶⁶

III. Fontosabb művei⁶⁷

- A jog birodalma bevezetés a jog- és államtudományba.* Grill Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1946.
- A kartell törvény-javaslat időszerűsége és céltűzése.* Kereskedelmi jog (27) 1930/8-9. 169–174. pp.
- A korlátolt felelősségű társaság szabályozásának alapelvei.* Jogállam (27) 1928/6. 270–288. pp.
- A magyar bankjog problémái.* Gazdasági jog 1941/7. 385–396. pp.
- A magyar kereskedelmi és váltójog tankönyve.* Grill Károly Könyvkiadóvállalata. 1938.
- A magyar kereskedelmi- és váltójog vázlatja.* Grill Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1928.
- A részvény-bevonás /amortizáció/ és az élvezeti részvény tanulmány a részvényjog köréből.* Grill Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1914.
- A részvényjog reformjáról.* Franklin. Budapest, 1927.
- A részvénytársaság védelme igazgatósági tagjainak egyéni érdekeivel szemben.* Gombos. Kolozsvár, 1909.
- A részvényváltás lerovásának egynehány vitás kérdése.* Kereskedelmi jog (19) 1922/5. 74–79. pp.
- A rochdale-i elvek és a szövetkezet jogi fogalmának körülírása.* Athenaeum. Budapest, 1935.
- A szövetkezet és a törvényhozás.* Magyar jogi szemle (1) 1920/5. 301–308. pp.
- A társasági jog egyenlősítésének egynehány problémája.* Gazdasági jog 1943/7. 385–390. pp.
- A tisztességtelen verseny (Az 1923: V. törvénycikk magyarázata, kiegészítve a törvényt végrehajtó rendeletekkel).* (társszerző: BALÁS P. ELEMÉR). Politzer Zsigmond és fia kiadása. Budapest, 1924.
- A tisztességtelen verseny problémája.* Kereskedelmi jog (18) 1921/11-12. 84–88. pp.
- Alaptőkefelemelés tanulmány a részvénytársasági jog köréből.* Grill Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1911.
- Az állam és a biztosítás.* Kereskedelmi jog (14) 1917/21-22. 205–209. pp.
- Az aranymérleg problémái és rendelettervezet a kereskedők mérlegének aranykoronában készítéséről.* Athenaeum. Budapest, 1925.
- Az ötvenesztendősi kereskedelmi törvény és annak reformja.* Pallas. Budapest, 1926.

⁶⁶ COTTÉLY – MEZNERICS – PUSKÁS 1939, 24. p.

⁶⁷ Kisebbs tanulmányai: COTTÉLY – MEZNERICS – PUSKÁS 1939, és COTTÉLY – MEZNERICS – PUSKÁS 1941.

- Az ötvenéves kereskedelmi törvény.* Magyar jogi szemle 1926/1. 1–9. pp.
- Az új kereskedelmi jog problémái.* Kereskedelmi jog (15) 1918/21–22. 213–217. pp.
- Befeketés és hitelrontás.* Pallas Ny. Budapest, 1937.
- Fogyasztási szöveteink szervezeti gondoljai.* Kereskedelmi jog (18) 1921/23–34. 165–169. pp.
- Hiteljogunk reformja.* Magyar jogi szemle (3) 1922/4. 200–212. pp.
- Kötelmek személy- és vagyonkapcsolatokból.* In: SZLADITS KÁROLY (szerk.): Magyar magánjog. Kötelmi jog különös része. IV. kötet. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1942. 709–747. pp.
- Küzdelem a hatalomért a nagy részvénytársaságoknál.* Kereskedelmi jog (19) 1922/7. 101–105.
- Magyar hiteljog.* Grill Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1936.
- Szövetkezeti jogunk időszerű kérdései.* Centrum. Budapest, 1930.
- Törvényhozási feladatok a hiteljog terén.* Jogállam (12) 1913/8. 622–631. pp.
- Törvénytervezet a részvénytársaságokról.* Magyar Jogászegylet. Budapest, 1932.
- Törvénytervezet a részvénytársaságról. a szövetkezetről és a korlátozottfelelősségű társaságról.* Globus Nyomdai Műintézet Részvénytársaság. Budapest, 1926.
- Törvénytervezet a szövetkezetről.* Athenaeum. Budapest, 1934.
- Üzlet – üzletvédelem.* Gazdasági jog 1944/7. 385–394. pp.
- Valódi és nem valódi szövetkezet.* Gazdasági jog. (4) 1941/4. 212–215. pp.

IV. Irodalomjegyzék

- COTTÉLY ISTVÁN – MEZNERICS IVÁN – PUSKÁS KÁROLY: *Küzdelem a gazdasági jogért. Dr. Kuncz Ödön összegyűjtött kisebb dolgozatai.* Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest, 1939.
- COTTÉLY ISTVÁN – MEZNERICS IVÁN – PUSKÁS KÁROLY: *Küzdelem a Gazdasági jogért. Dr. Kuncz Ödön összegyűjtött kisebb dolgozatai.* II. kötet. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest, 1941.
- GLATZ FERENC: *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai.* II. kötet. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest, 2003. 759–760. pp.
- GOMBOS KATALIN: *A Kartelbíróóság és a Kartelbizottság tagjainak élete.* Versenytükr. (12) 2016/Különszám. 96–105. pp.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Megjegyzések a kartellmagánjog történetéhez.* Versenytükr. (12) 2016/Különszám. 39–53. pp.
- KOZÁK PÉTER: *Kuncz Ödön.* <http://www.nevpont.hu/view/6828> (Letöltés időpontja: 2020. március 20.)
- KRUSÓCZKI BENCE: *A tisztességtelen verseny a Szegedi Királyi Ítéltábla gyakorlatában.* In: HOMOKI-NAGY MÁRIA (szerk.): Acta Universitatis Szegediensis, FORVM Publicationes Discipulorum Iurisprudentiae (1) 2018/1. 249. p.
- KENYERES ÁGNES (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon.* I. kötet. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1967. 1031–1032. pp.
- KUNCZ ÖDÖN: *Életem* (Írtam 1948. december 6-tól 1950. november 28-ig). ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2017.
- Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1926-ban.* Sylvester-Könyvnyomda, Budapest, 1926.
- Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1944-ben.* Sárkányi-nyomda r.-t. Budapest, 1944.

-
- PÉTERVÁRI MÁTÉ: *Erekly István élete és munkássága, tekintettel a 19. század második felében történt közigazgatási reformokra*. Jogtörténeti Szemle 2014/3. 29–38. pp.
- STIPTA ISTVÁN: *A gazdasági versenyt szabályzó megállapodásokról szóló 1931. évi XX. tc. hazai előzményei*. Versenytükkör (12) 2016/Különszám. 53–64. pp.
- SZABÓ ISTVÁN: *A kartellfelügyelet szervezete és hatásköre az 1931. XX. törvénycikk nyomán*. Versenytükkör (12) 2016/Különszám. 64–84. pp.